

**ЖИТОМИРСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ІВАНА ФРАНКА**

БАЙДА МАРІЯ ВАСИЛІВНА

УДК 371.134:80

**ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ФІЛОЛОГІЧНИХ
СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ ДО РЕАЛІЗАЦІЇ ТЕХНОЛОГІЙ КООПЕРАТИВНОГО
НАВЧАННЯ У ПРОФЕСІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ**

13.00.04 – теорія і методика професійної освіти

**АВТОРЕФЕРАТ
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата педагогічних наук**

Житомир – 2016

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана в Житомирському державному університеті імені Івана Франка, Міністерство освіти і науки України.

Науковий керівник: доктор педагогічних наук, професор
Місечко Ольга Євгеніївна,
Житомирський державний університет імені Івана Франка,
професор кафедри іноземних мов і новітніх технологій навчання.

Офіційні опоненти: доктор педагогічних наук, професор
Ящук Інна Петрівна,
Хмельницька гуманітарно-педагогічна академія,
декан факультету початкової освіти та філології
професор кафедри педагогіки;

кандидат педагогічних наук
Сідун Мар'яна Михайлівна,
Мукачівський державний університет,
доцент кафедри англійської філології та методики викладання іноземних мов.

Захист відбудеться 1 березня 2016 року о 10.00 годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 14.053.01 у Житомирському державному університеті імені Івана Франка за адресою: 10008, м. Житомир, вул. Велика Бердичівська, 40, 2-й поверх, конференц-зал.

З дисертацією можна ознайомитися в бібліотеці Житомирського державного університету імені Івана Франка (10008, м. Житомир, вул. Велика Бердичівська, 40).

Автореферат розісланий 29 січня 2016 року.

Учений секретар
спеціалізованої вченої ради

С. Л. Яценко

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми дослідження. Євроінтеграційні процеси, що відбуваються на всіх рівнях української освіти, висувають нові вимоги до вчителів шкіл, перед якими постає відповідальне завдання – підготувати генерацію українців, спроможних ефективно реалізовувати себе в умовах ХХІ ст. Модернізація освітніх процесів вимагає високого рівня професіоналізму педагогів, здатних до саморозвитку та фахового зростання в руслі застосування сучасних технологій навчання.

Як зазначено у низці вітчизняних та світових документів (закони України "Про освіту" (1991 р.), "Про вищу освіту" (2014 р.), "Національна Доктрина розвитку Освіти України у ХХІ ст." (2002 р.), Болонська Декларація (1999 р.), доповідь Міжнародної комісії з питань освіти для ХХІ століття, підготовленої для ЮНЕСКО (1996 р.)), важливим напрямом є реалізація сучасних освітніх технологій, які сприятимуть розвитку освіти.

Підвищення якості професійної підготовки майбутніх учителів-філологів шляхом оновлення технологій, форм та методів навчання вимагає запровадження інноваційних технологій кооперативного навчання. У процесі фахової підготовки вчителів-філологів зазначене сприяє оновленню змісту та методики викладання дисциплін професійного спрямування у вищій школі, що, в свою чергу, впливає на якість викладання філологічних дисциплін у ЗНЗ.

Використання інноваційних технологій кооперативного навчання в системі професійної підготовки майбутніх учителів філологічних спеціальностей є предметом наукових досліджень вітчизняних та зарубіжних науковців. Зокрема, окреслена проблема представлена за такими напрямками: система професійної підготовки майбутніх учителів (С. Вітвицька, О. Глузман, О. Дубасенюк, І. Зязюн, Н. Кузьміна, Л. Калініна, О. Місечко, І. Самойлюкевич, І. Ящук та ін.); проблема формування професійної компетентності майбутніх учителів філологічних дисциплін (В. Баркасі, Ю. Пассов, Є. Полат, В. Сафонова та ін.); психологічні особливості спільної діяльності, групової взаємодії і кооперативного навчання (Б. Ананьєв, Л. Виготський, Д. Джонсон (D. Johnson), Р. Джонсон (R. Johnson), М. Дойч (M. Deutsch), К. Коффка (K. Koffka), Р. Славін (R. Slavin), Б. Ломов, О. Леонтьєв, С. Рубінштейн, Б. Скіннер (B. Skinner); педагогічні аспекти педагогічної взаємодії в процесі кооперативного навчання (С. Боярінцева, М. Виноградова, В. Дяченко, Г. Китайгородська, О. Мазко, І. Первін, В. Петровський, Є. Полат, О. Пометун, Л. Пироженко, А. Рівін, Г. Сиротенко, М. Сідун, І. Чередов та ін.).

Проте при значній кількості праць, присвячених розгляду різних аспектів професійної підготовки майбутніх учителів філологічних спеціальностей, зокрема кооперативного навчання як інтерактивної форми навчальної взаємодії, недостатньо розробленою в українському освітньому просторі залишається проблема комплексного аналізу та наукового обґрунтування моделі підготовки

майбутніх учителів-філологів до реалізації технологій кооперативного навчання в професійній діяльності.

Вивчення специфіки підготовки вчителів філологічних спеціальностей та значущість застосування інноваційних технологій кооперативного навчання в педагогічній діяльності дозволяють окреслити низку **суперечностей** між: державною потребою в методично компетентних учителях-філологах, які не лише озброєні сучасними знаннями, але й мають сформовані вміння співпрацювати, і недостатнім рівнем володіння сучасними навчальними технологіями, що спостерігається у вітчизняній шкільній практиці; сучасними змінами в освітньому законодавстві, які передбачають підвищення якості навчання педагогів у контексті світової передової науки, і усталеною системою підготовки в українських ВНЗ; наявними теоретичними напрацюваннями, в яких висвітлені окремі аспекти кооперативного навчання, і потребою комплексного дослідження означеної проблеми.

Необхідність подолання виявлених суперечностей, а також потреба у теоретичному обґрунтуванні та розробці науково-методичного забезпечення підготовки майбутніх учителів філологічних спеціальностей до реалізації технологій кооперативного навчання зумовили вибір теми дослідження: **"Підготовка майбутніх учителів філологічних спеціальностей до реалізації технологій кооперативного навчання у професійній діяльності"**.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дослідження виконано згідно з комплексною темою науково-дослідної роботи кафедри педагогіки Житомирського державного університету імені Івана Франка "Формування професійної компетентності майбутнього вчителя в умовах європейської інтеграції" (державний реєстраційний номер 0110U002110). Тему дисертаційної роботи затверджено Вченою радою Житомирського державного університету імені Івана Франка (протокол № 6 від 26. 12. 2008 р.) та узгоджено в Міжвідомчій раді з координації наукових досліджень з педагогічних і психологічних наук в Україні НАПН України (протокол № 2 від 31. 03. 2009 р.).

Мета дослідження – теоретично обґрунтувати, розробити та експериментально перевірити модель підготовки майбутніх учителів філологічних спеціальностей до реалізації технологій кооперативного навчання в подальшій професійній діяльності.

Досягнення поставленої мети передбачало розв'язання таких **завдань**:

1. Проаналізувати понятійно-категорійний апарат дослідження.
2. Виявити філософські, історичні та психолого-педагогічні основи кооперативного навчання як засобу гуманізації навчального процесу.
3. Теоретично обґрунтувати зміст і структуру моделі підготовки майбутніх учителів філологічних спеціальностей до реалізації технологій кооперативного навчання та експериментально її перевірити.

4. Визначити структуру, критерії та показники рівнів готовності вчителів-філологів до професійної діяльності з використанням кооперативного навчання.

5. Розробити науково-методичне забезпечення підготовки вчителів-філологів до застосування кооперативного навчання в професійній діяльності.

Об'єкт дослідження – професійна підготовка майбутніх учителів філологічних спеціальностей у вищому педагогічному навчальному закладі.

Предмет дослідження – зміст та модель підготовки майбутніх учителів філологічних спеціальностей до реалізації технологій кооперативного навчання в процесі вивчення фахових дисциплін.

Теоретико-методологічну основу дослідження становлять: теорії і концепції гуманістичної філософії про людину та філософсько-методологічні засади конструктивізму (В. Андрущенко, І. Бех, Г. Балл, Г. Дмитрієв, Г. Васянович, І. Зазюн, В. Кремень, В. Рибалка, І. Якиманська); теоретичні засади організації педагогічного дослідження (С. Гончаренко, М. Скаткін, Л. Уманський); положення *системно-структурного* (В. Безпалько, Б. Ломов, К. Платонов, Н. Кузьміна, В. Сластьонін), *компетентнісного* (Н. Бібік, В. Болотов, І. Соколова, О. Хуторський та ін.), *особистісно орієнтованого* (В. Андрєєв, А. Вербицький, Л. Деркач, І. Зимня, О. Пехота, О. Савченко), *культурологічного* (Є. Барбіна, В. Біблер, М. Певзнер, В. Сафонова) підходів; теорії професійної освіти (С. Вітвицька, С. Гончаренко, О. Дубасенюк, О. Місечко, Н. Ничкало); психолого-педагогічні теорії психічного розвитку (Ж. Піаже, Л. Віготський), соціальної взаємозалежності (К. Левін, М. Дойч, Д. Джонсон, Р. Джонсон) та ідеї біхевіоризму (Дж. Хоманс, Р. Славін); нормативні документи середньої та вищої мовної педагогічної освіти (Закон України "Про освіту", Загальноєвропейські Рекомендації з мовної освіти), міжнародні нормативні документи, в яких окреслено характеристики вмінь і навичок ХХІ століття.

Методи дослідження. Для виконання поставлених завдань використано комплекс методів дослідження, а саме: *теоретичних* – аналіз філософської, психологічної, педагогічної літератури, нормативно-законодавчих та інструктивно-методичних документів України про вищу освіту з метою систематизації теоретичних знань з досліджуваної проблеми, уточнення сутності і структури готовності майбутніх учителів філологічних спеціальностей до реалізації технологій кооперативного навчання, визначення компонентів, критеріїв та показників її сформованості, контент-аналіз базових понять дослідження з метою їх уточнення і конкретизації; *емпіричних* – спостереження, опитування, бесіди, анкетування, тестування, самоаналіз, самооцінка для з'ясування актуальності проблеми сформованості готовності майбутніх фахівців, моделювання процесу підготовки майбутніх учителів філологічних спеціальностей до реалізації технологій кооперативного навчання, педагогічний експеримент з метою перевірки ефективності моделі;

методи математичної статистики – для визначення достовірності результатів дослідження (φ^* кутове перетворення Фішера та t-критерій Стьюдента).

Організація дослідження. Дослідження проводилося з 2008 по 2015 рік і охоплювало кілька етапів науково-педагогічного пошуку.

На першому (2008 – 2010 рр.) – *аналітико-пошуковому* – опрацьовано теоретичні матеріали за темою наукового пошуку; визначено стан дослідженості проблеми, мету, завдання, об'єкт, предмет, теоретичні підходи до розв'язання окреслених завдань, основні напрями, методи та етапи дослідження; здійснено аналіз понятійно-категорійного апарату дисертаційної роботи.

На другому (2011 – 2012 рр.) – *діагностичному* – розроблено програму і методики дослідження, визначено педагогічні засади підготовки майбутніх учителів-філологів до реалізації технологій кооперативного навчання, проведено констатувальний етап експерименту, з'ясовано структуру готовності майбутніх учителів-філологів до реалізації технологій кооперативного навчання, розроблено та обґрунтовано авторську структурну модель, виокремлено критерії і показники означеної готовності.

На третьому (2013 – 2014 рр.) – *формульовальному* – впроваджено розроблену модель підготовки майбутніх учителів філологічних спеціальностей до реалізації технологій кооперативного навчання, проаналізовано й узагальнено проміжні і прикінцеві результати.

На четвертому (2014 – 2015 рр.) – *корекційно-узагальнюючому* – доведено достовірність результатів дослідження шляхом використання методів математичної статистики, сформульовано висновки щодо ефективності зазначеної моделі, розроблено шляхи її корекції та вдосконалення, обґрунтовано основні положення та загальні висновки, визначено перспективи дослідження технологій кооперативного навчання в педагогічній науці і практиці.

Експериментальна база дослідження. Результати дослідження впроваджено в навчальний процес Житомирського державного університету імені Івана Франка, Київського міжнародного університету, Криворізького національного університету "Криворізький педагогічний інститут", Чернігівського національного педагогічного університету ім. Т. Г. Шевченка, а також Університету штату Каліфорнія в Лос-Анджелесі під час проходження стажування в межах Програми академічних обмінів імені Фулбрайта. На різних етапах дослідження експериментальною роботою було охоплено 382 студенти, 37 викладачів і 35 учителів філологічних спеціальностей.

Наукова новизна і теоретичне значення дослідження полягає в тому, що: *вперше* розроблено структурну модель підготовки майбутніх учителів філологічних спеціальностей до реалізації технологій кооперативного

навчання; здійснено цілісний теоретичний аналіз основних педагогічних і психологічних понять, які розкривають сутність підготовки майбутніх учителів-філологів до використання кооперативного навчання та контент-аналіз змісту понять "кооперативне навчання" і "колаборативне навчання", диференційовано зміст та адаптовано тлумачення цих понять до умов оперування ними в межах українського термінологічного поля; уточнено компоненти кооперативного навчання; визначено компоненти (мотиваційний, знаннєвий, операційно-діяльнісний, особистісний, рефлексивно-оцінювальний), критерії, показники та рівні готовності майбутніх учителів філологічних спеціальностей до використання технологій кооперативного навчання в професійній діяльності;

удосконалено зміст та методику підготовки майбутніх учителів-філологів до використання кооперативних технологій як ефективного засобу викладання філологічних дисциплін;

подальшого розвитку набули практичні положення організації педагогічної взаємодії на основі технологій кооперативного навчання в процесі викладання філологічних дисциплін у ВНЗ і ЗНЗ.

Практичне значення отриманих результатів полягає: у впровадженні авторської методики підготовки майбутніх учителів філологічних спеціальностей до реалізації технологій кооперативного навчання в професійній діяльності; розробці програми навчального факультативного курсу "Професійна підготовка вчителів-філологів до реалізації технологій кооперативного навчання" та підготовці методичних рекомендацій "Кооперативні технології у професійно-педагогічній підготовці майбутніх учителів-філологів", які можуть бути використані у ході вивчення дисциплін як філологічного спрямування (практика української, російської, іноземної мови, української та зарубіжної літератури), так і при викладанні психолого-педагогічних та методичних дисциплін ("Педагогіка", "Психологія", "Методика викладання мови та літератури" тощо). Матеріали дослідження можуть бути використані як у навчально-виховному процесі вищих педагогічних навчальних закладах, так і при викладанні філологічних дисциплін у загальноосвітніх навчальних закладах.

Основні положення дослідження **впроваджено** в навчально-виховний процес Житомирського державного університету імені Івана Франка (довідка № 588 від 22. 03. 2012 р.), Київського міжнародного університету (довідка № 045/189 від 14. 04. 2015), Криворізького національного університету" Криворізький педагогічний інститут" (довідка № 02/02-178/3 від 03. 03. 2015 р.), Чернігівського національного педагогічного університету ім. Т. Г. Шевченка (довідка № 33 від 09. 09. 2015 р.).

Апробація результатів дослідження. Теоретичні положення і результати роботи апробовано на науково-практичних конференціях різного рівня,

зокрема, *міжнародних*: "Пріоритетні напрями підготовки вчителя іноземної мови у контексті вимог Болонського процесу" (Ніжин, 2009), "Ціннісні пріоритети освіти XXI століття: європейський вектор розвитку вищої школи" (Луганськ, 2009), "Наука. Освіта. Технології" (Барановичі, Білорусь, 2010), "Сучасні дослідження у сфері англійської мови: перспективи лінгвістики та методики" (Житомир, 2011), "Сучасні тенденції розвитку освіти в Україні та закордоном" (Горлівка, 2011), "Українська освіта в європейському інформаційному просторі" (Житомир, 2012), "Англійська в глобалізованому світі" (Камянець-Подільський, 2012), "Конференція викладачів англійської мови як іноземної в Лос-Анджелесі" (Лос-Анджелес, 2013), "Вчитель англійської в глобальному вимірі: покращення того, що працює та виправлення того, що ні" (Кіровоград, 2014), "Навчання з технологіями" (Київ, 2014), "Інтернаціоналізація: міфи, реалії, виклики та можливості" (Дублін, Республіка Ірландія, 2014), міжнародному науковому конгресі вчителів і психологів (Прага, Чеська Республіка, 2014); *всеукраїнських*: "Вивчення англійської в контексті безперервної освіти" (Рівне, 2010), "Дослідження молодих учених у контексті розвитку сучасної науки" (Київ, 2011), "Виховання дітей та учнівської молоді в соціокультурному просторі сучасних освітніх закладів" (Київ, 2011), "Сучасні комунікативні методи навчання англійської мови" (Житомир, 2014), "Сучасні комунікативні методи навчання англійської мови" (Житомир, 2015), "Шкільний учитель нового покоління" (Житомир, 2015); на засіданнях кафедри педагогіки і кафедри методики викладання іноземних мов та прикладної лінгвістики Житомирського державного університету імені Івана Франка (2008 – 2015 рр.); під час проведення майстер-класів для вчителів шкіл м. Житомир (Житомир, 2013 – 2015). Результати проведеного дослідження використано для підготовки матеріалів для участі в міжнародній програмі наукових обмінів ім. Фулбрайта, яка підтримується урядом Сполучених Штатів Америки (Лос-Анджелес, США, 2012 – 2013 рр.) та програми академічної мобільності Еразмус Мундус (Дублін, Республіка Ірландія, 2014), а також для участі у спільному проєкті Міністерства освіти і науки України та Британської Ради в Україні "Шкільний учитель нового покоління" (2015 – 2016 рр.).

Публікації. Основні положення й результати дисертації висвітлено в 22 публікаціях (з них 1 у співавторстві), серед яких: 8 – у провідних фахових наукових виданнях України, 1 стаття у закордонному періодичному фаховому науковому виданні, 2 статті у закордонних збірках міжнародних науково-практичних конференцій, 11 – у збірниках матеріалів конференцій.

Особистий внесок здобувача у підготовленій у співавторстві з О. Місечко статті "Модель підготовки майбутніх учителів філологічних спеціальностей до реалізацій технологій кооперативного навчання" (Житомир, 2015) полягає у розробленні зазначеної моделі та описі її структури.

Структура та обсяг дисертації. Дисертація складається зі вступу, трьох

розділів, висновків до кожного з них, загальних висновків, списку використаних джерел (355 найменувань, 89 з яких іноземною мовою). Загальний обсяг роботи становить 278 сторінок. Основний зміст дисертації викладено на 189 сторінках. У роботі наведено 21 таблиця, 20 рисунків та 15 додатків.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЇ

У **вступі** обґрунтовано актуальність теми дослідження, сформульовано його мету, завдання, об'єкт і предмет, обґрунтовано методологічні і теоретичні засади дослідження, представлено методи науково-педагогічного дослідження, розкрито наукову новизну, теоретичне і практичне значення, подано відомості про апробацію, впровадження та публікацію результатів наукового пошуку.

У **першому розділі** – "Теоретичні основи підготовки майбутніх учителів філологічних спеціальностей до діяльності в умовах кооперативного навчання" – проаналізовано підготовку майбутніх учителів-філологів до реалізації технологій кооперативного навчання як науково-теоретичну проблему та представлено результати категоріально-понятійного аналізу; охарактеризовано наукові підходи до формування готовності майбутніх учителів-філологів у визначеному напрямі; з'ясовано історичні передумови виникнення кооперативного навчання та виокремлено його відмінності від педагогіки співробітництва, що була поширена в ХХ ст.

У результаті застосування методу контент-аналізу окреслено сутність базових понять "кооперативне навчання" та "колаборативне навчання", а також розглянуто особливості понять "готовність", "підготовка", "філологічні спеціальності" у межах досліджуваної проблеми. Підготовка майбутніх учителів філологічних спеціальностей до реалізації технологій кооперативного навчання розглядається як цілеспрямований процес формування готовності фахівців до відбору, адаптації та самостійного використання напрацювань з теорії кооперативного навчання та практичних умінь його реалізації в професійній діяльності. До філологічних спеціальностей віднесено спеціальність "Філологія. Мова і література" (предметні поля: англійська мова, німецька мова, українська мова та література, російська мова та література), за якою передбачається присвоєння кваліфікації вчителя за умови виконання психолого-педагогічної, методичної та практичної підготовки. *Кооперативне навчання* у межах дослідження тлумачиться як вид навчальної діяльності та навчальна стратегія, яка базується на спільній роботі в режимі малої групи, відмінною рисою якої є структурована співпраця всіх її членів з метою взаємодопомоги в процесі навчання, оптимізації інтеракції (спілкування) та розвитку умінь співробітництва. *Колаборативне навчання* – це навчальний процес, під час якого двоє чи більше осіб, що реалізують взаємодоповнювальні вміння, здійснюють соціальну інтеракцію шляхом конструювання знань з метою вирішення спільного навчального завдання, дослідження важливої

проблеми та створення власного творчого проекту. Доведено, що основна відмінність між ними полягає в тому, що кооперативне навчання є структурованим видом групової навчальної діяльності, при якій особливої значущості набуває організація та фасилітація процесу співпраці вчителем, тоді як у колаборативному навчанні увага акцентується на спільному самостійному вирішенні поставленого завдання. З'ясовано, що з метою формування вміння співпрацювати доцільним є послідовне використання класичних технологій кооперативного навчання та колаборативного навчання у поєднанні із сучасними технологіями "перевернутого" і "змішаного" навчання.

На основі теоретичного аналізу проблеми виявлено, що врахування особистісної спрямованості кооперативної діяльності передбачає дослідження підготовки майбутніх учителів-філологів до реалізації технологій кооперативного навчання в межах системно-структурного, особистісно орієнтованого, компетентнісного та культурологічного підходів. Досліджено наукові засади професійної підготовки вчителів-філологів у контексті гуманістичної освітньої парадигми, які включають зазначені наукові підходи, педагогічні принципи (об'єктивності, гуманізації, реалізації особистості в колективі, системності, свідомої навчально-пізнавальної активності) та функції педагогічної діяльності (конструктивну, організаційну, комунікативну, дослідницьку, рефлексивну).

Визначено історичні основи кооперативного навчання та основні напрями, в межах яких розвивається сучасна теорія досліджуваного поняття. Охарактеризовано відмінності між кооперативним навчанням та педагогікою співробітництва (Ш. Амонашвілі, І. Іванов, А. Рівін, В. Шаталов та ін.). Найсуттєвіші з них полягають у різних теоретичних основах. Кооперативне навчання розвивалося під впливом теорії соціальної взаємозалежності та ідей біхевіоризму, а педагогіка співробітництва – на основі концепції змістового узагальнення та концепції про функції вчителя. Окрім того, обґрунтовано, що організація навчальної діяльності в режимі "учень – учень" здійснюється при використанні кооперативного навчання, на відміну від режиму "вчитель – учень" при реалізації педагогіки співробітництва. Спільною теоретичною основою є психолого-педагогічні положення теорії психічного розвитку, зокрема теорія про "зону найближчого та актуального розвитку" за Л. Виготським.

У **другому розділі** – "Модель підготовки вчителів філологічних спеціальностей до реалізації технологій кооперативного навчання у професійній діяльності" – визначено сутність кооперативного навчання як групової форми організації навчального процесу; охарактеризовано основні структурні компоненти моделі підготовки майбутніх учителів-філологів до реалізації технологій кооперативного навчання; виокремлено критерії,

показники та рівні сформованості готовності до використання окреслених технологій.

У результаті теоретичного аналізу виявлено характерні особливості кооперативного навчання як групової педагогічної технології та проаналізовано етапи організації роботи в формальних, неформальних та базових групах кооперативного навчання (за Д. Джонсон, Р. Джонсон, Е. Холубек), до яких віднесено: позитивну взаємозалежність, сприятливу взаємодію, індивідуальну відповідальність, наявність соціальних умінь, групову обробку результатів, командну винагороду, рівні можливості досягнення успіху. Проаналізовано вміння майбутніх учителів-філологів, необхідні для успішного впровадження кооперативного навчання в професійній діяльності, які описують алгоритм діяльності майбутніх учителів. Окреслено значущість проведення методичних майстерень для майбутніх учителів-філологів по темі "Компоненти кооперативного навчання" в межах курсу "Методика викладання мови та літератури".

Відповідно до завдань дослідження виокремлено та науково обґрунтовано комплекс технологій кооперативного навчання. Доведено доцільність використання кооперативних технологій як *мети* та *засобу* навчання в процесі психолого-педагогічних та методичних дисциплін. Проаналізовано взаємозв'язок класичних технологій кооперативного навчання ("Навчання разом та поодино", "Педагогічна мозаїка", "Навчання в командах з розподіленими досягненнями", "Команди – ігри – турніри", "Педагогічна мозаїка – 2", "Інтегроване кооперативне навчання читання та письма", "Групове дослідження", "Конструктивна полеміка", "Кооперативні структури") з технологіями "змішаного" й "перевернутого" навчання та технологією кооперативного викладання у межах дослідження. Доведено доцільність використання класичних технологій кооперативного навчання у взаємозв'язку з зазначеними технологіями в умовах сучасних вимог до освіти XXI ст.

Розроблено теоретичну модель підготовки майбутніх учителів до реалізації технологій кооперативного навчання, яка є узагальненим системним утворенням, що відображає суттєві зв'язки між структурними компонентами підготовки майбутніх учителів філологічних спеціальностей до впровадження технологій кооперативного навчання (рис.1).

Авторська модель базується на соціальному замовленні, має мету, провідні завдання та складається з теоретичного, практичного і результативного блоків. До теоретичного – віднесено науково-методологічні підходи (системно-структурний, особистісно орієнтований, компетентнісний, культурологічний), принципи (системності, об'єктивності і гуманізації, реалізації особистості в колективі, свідомої навчально-пізнавальної активності), а також зміст кооперативного навчання в контексті підготовки вчителів-філологів (основні

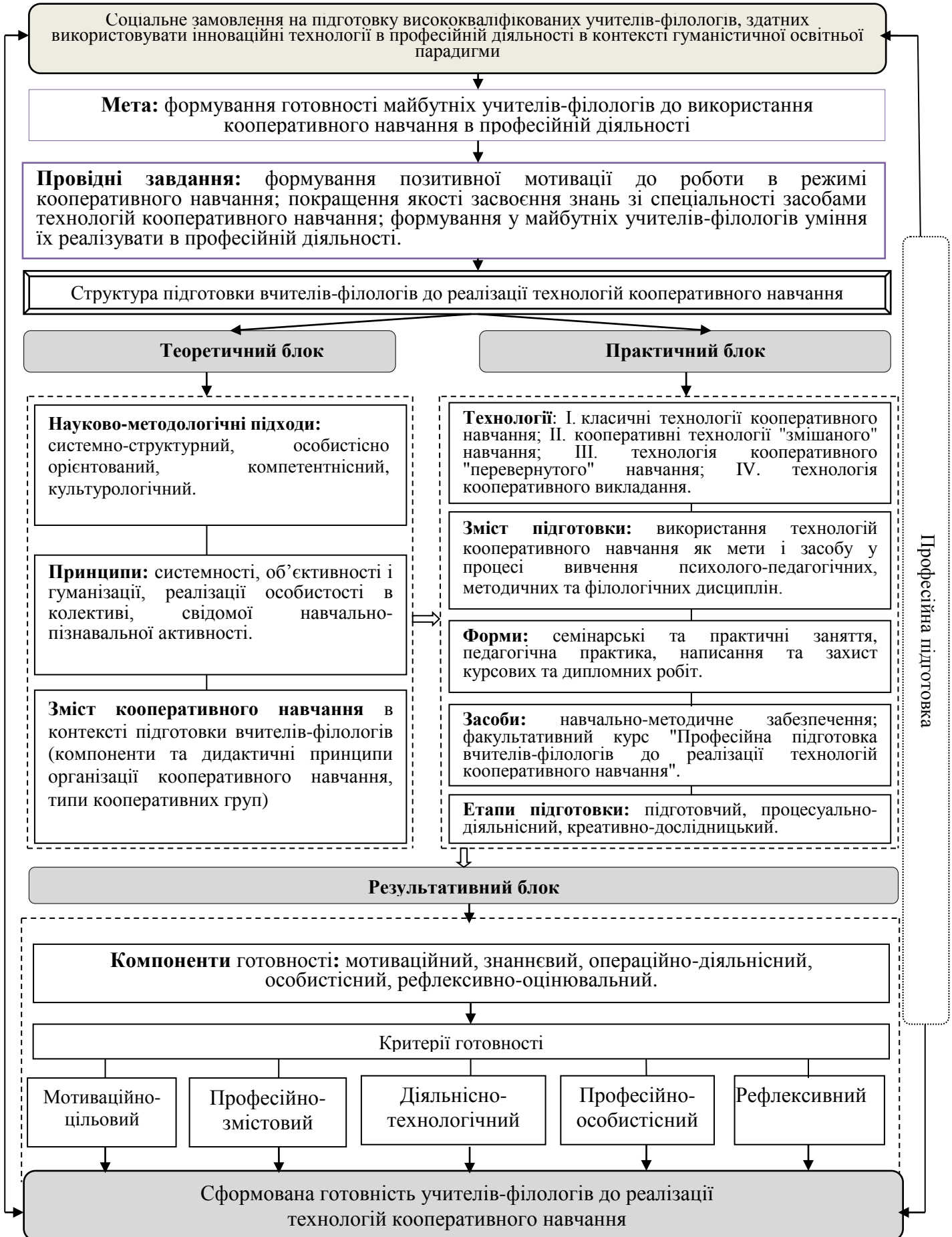

Рис. 1. Модель підготовки майбутніх учителів філологічних спеціальностей до реалізації технологій кооперативного навчання в професійній діяльності

компоненти, види кооперативних груп, дидактичні принципи організації кооперативного навчання,).

Практичний блок вміщує: технології кооперативного навчання, зміст, форми й засоби підготовки, етапи впровадження моделі (підготовчий, процесуально-діяльнісний, креативно-дослідницький). Зміст підготовки передбачає використання технологій кооперативного навчання як мети і засобу вивчення психолого-педагогічних, методичних та філологічних дисциплін, використання розробленого навчально-методичного забезпечення, а також упровадження факультативного курсу "Професійна підготовка вчителів-філологів до реалізації технологій кооперативного навчання".

Результативний блок містить структурні компоненти готовності (мотиваційний, знанневий, операційно-діяльнісний, особистісний, рефлексивно-оцінювальний), критерії (мотиваційно-цільовий, професійно-змістовий, діяльнісно-технологічний, рефлексивний, професійно-особистісний) та показники готовності до використання технологій кооперативного навчання, на основі яких визначено рівні готовності майбутніх учителів-філологів до реалізації технологій кооперативного навчання (низький, середній, достатній, високий). Результатом професійної підготовки постає сформована готовність майбутніх учителів філологів до діяльності з використанням окреслених технологій.

У **третьому розділі** – "Упровадження моделі підготовки майбутніх учителів-філологів до реалізації технологій кооперативного навчання та її експериментальна перевірка" – представлено програму організації педагогічного експерименту, охарактеризовано шляхи впровадження технологій кооперативного навчання в процесі вивчення дисциплін філологічного, психолого-педагогічного та професійно-методичного спрямування, проаналізовано результати експериментальної перевірки ефективності реалізації розробленої моделі, інтерпретовано і узагальнено висновки проведеного дослідження.

На констатувальному етапі експерименту виявлено недостатній рівень сформованості готовності майбутніх учителів-філологів до реалізації технологій кооперативного навчання, виявлено труднощі й недоліки реалізації досліджуваного процесу. Обґрунтовано доцільність застосування відповідних методик і завдань, сформовано експериментальні і контрольні групи, окреслено тривалість й етапи експерименту, здійснено аналіз навчальних програм педагогічних дисциплін, проведено анкетування серед викладачів та студентів вищих педагогічних навчальних закладів.

Доведено, що значна частина майбутніх фахівців-філологів не здатна вирішувати проблеми, використовуючи нестандартні підходи та відчуває певні труднощі в реалізації технологій кооперативного навчання, що свідчить про недостатність практичних напрацювань щодо методики впровадження

технологій кооперативного навчання в подальшій професійній діяльності. У результаті проведеного анкетування та педагогічного спостереження з'ясовано позитивне ставлення майбутніх фахівців до діяльності з використанням кооперативних технологій і необхідність оволодіння ними у процесі професійно-педагогічної підготовки у ВНЗ.

На формувальному етапі впроваджено авторську модель підготовки вчителів філологічних спеціальностей до реалізації технологій кооперативного навчання, що відбувалося в три етапи (підготовчий, процесуально-діяльнісний, креативно-дослідницький). В експериментальних групах (167 осіб) навчання проводилося з використанням запропонованих технологій кооперативного навчання відповідно до окреслених етапів упровадження моделі. У контрольних групах (176 осіб) зміст та методика навчання залишилися без значних змін з періодичним використанням традиційної групової діяльності.

На *підготовчому* етапі визначено мету і завдання, виокремлено умови та мотиваційні чинники, обґрунтовано принципи формування готовності до професійної діяльності вчителів. Викладання психолого-педагогічних та методичних дисциплін здійснювалося із залученням технологій кооперативного навчання як засобу, що сприяло підвищенню якості здобутих знань та передбачало збагачення змісту фахових дисциплін автентичними матеріалами соціокультурного наповнення, використання класичних кооперативних технологій у їх взаємозв'язку з технологіями кооперативного викладання, "змішаного" та "перевернутого" навчання.

На *процесуально-діялісному* етапі впроваджено технології кооперативного навчання під час вивчення методичних дисциплін. Підвищено загальну професійну кваліфікацію шляхом реалізації розробленого методичного забезпечення, а також запровадження факультативного курсу "Професійна підготовка вчителів-філологів до реалізації технологій кооперативного навчання". Так, у ході вивчення курсу методики апробовано низку завдань з використанням кооперативних технологій і он-лайн ресурсів ("Команди – Ігри – Турніри" і сайту Quizlet, "Групове дослідження" і сайту Padlet, "Конструктивна полеміка" і сайту TED-ed та ін.).

Реалізація *креативно-дослідницького* етапу передбачала використання набутих знань, умінь і навичок організації різних технологій кооперативного навчання у ході проходження активної педагогічної практики з подальшим аналізом її результативності.

Ефективність реалізації моделі в процесі вивчення предметів психолого-педагогічного, методичного та філологічного спрямування було перевірено наприкінці експериментального навчання шляхом порівняння результатів вхідної та вихідної діагностики (*табл. 1*). Достовірність експериментального дослідження за виділеними критеріями перевірено за допомогою ϕ^* -критерію кутового перетворення Фішера та t- критерію Стюдента.

Динаміка формування готовності майбутніх учителів-філологів до реалізації технологій кооперативного навчання

Компонент			Рівень готовності				Сума
			Низький	Середній	Достатній	Високий	
Мотиваційний	до експ.	A3	68	49	38	12	167
		%	40,7	29,3	22,8	7,2	100
	після експ.	A3	11	39	83	34	167
		%	6,5	23,4	49,7	20,4	100
Знаннєвий	до експ.	A3	38	52	69	8	167
		%	34,1	46,7	15,6	3,6	100
	після експ.	A3	14	64	67	22	167
		%	8,4	38,3	40,1	13,2	100
Операційно-діяльнісний	до експ.	A3	53	51	46	17	167
		%	31,8	30,5	27,5	10,2	100
	після експ.	A3	8	44	73	42	167
		%	4,8	26,3	43,7	25,2	100
Особистісний	до експ.	A3	38	52	69	8	167
		%	22,8	31,1	41,3	4,8	100
	після експ.	A3	27	53	77	10	167
		%	16,2	31,7	46,1	6	100
Рефлексивно-оцінювальний	до експ.	A3	75	63	24	5	167
		%	44,9	37,7	14,4	3	100
	після експ.	A3	27	55	69	16	167
		%	16,2	32,9	41,3	9,6	100

Підтверджено ефективність розробленої моделі підготовки вчителів-філологів до реалізації технологій кооперативного навчання в професійній діяльності, що засвідчено показниками високого рівня готовності в ЕГ наприкінці експерименту, які зросли за мотиваційним (з 7,2 % на 20,4 %), знаннєвим (з 3,6 % на 13,2 %), операційно-діяльнісним (з 10,2 % на 5,2 %), особистісним (з 4,8 % на 6 %) та рефлексивно-оцінювальним (з 3 % на 9,6 %) компонентами. Результати експерименту підтвердили ефективність розробленої моделі та створеного навчально-методичного забезпечення.

ВИСНОВКИ

Основні положення проведеного науково-теоретичного та експериментального дослідження предмету відображаються у таких **загальних висновках**:

1. На основі теоретичного аналізу визначено та сформульовано базові категорії дослідження, що є основою його понятійно-категорійного апарату: "підготовка майбутніх учителів", "готовність до професійної діяльності", "вчитель філологічних спеціальностей (учитель-філолог)", "кооперативне навчання", "технології кооперативного навчання". У результаті проведеного контент-аналізу наукових джерел уточнено зміст терміну "кооперативне навчання", що розглядається як вид навчальної діяльності та навчальна стратегія, яка базується на спільній роботі в режимі малої групи. Її відмінною рисою визначено структуровану співпрацю всіх її членів з метою

взаємодопомоги в процесі навчання, оптимізації інтеракції (спілкування) та розвитку умінь співробітництва. Визначено відмінність між кооперативним та колаборативним навчанням, яка полягає у тому, що кооперативне навчання вимагає структурування роботи учнів учителем, при колаборативному навчанні більше уваги приділяється спільному вирішенню навчального завдання без втручання вчителя. Доведено, що результатом використання обох видів навчання є формування вміння співпрацювати як одного з пріоритетних умінь XXI століття.

2. Досліджено історію виникнення технологій кооперативного навчання та визначено, що кооперативне навчання набуло поширення починаючи з 60-х років минулого століття в руслі філософії конструктивізму. Проаналізовано розвиток кооперативного навчання (Д. Джонсон, Р. Джонсон, С. Кейган, Р. Славін, Ш. Шаран та ін.) під впливом теорії соціальної взаємозалежності та ідей біхевіоризму. Доведено відмінність кооперативного навчання від педагогіки співробітництва (Ш. Амонашвілі, І. Іванов, А. Рівін, В. Шаталов та ін.), яка набула розвитку під впливом концепції змістового узагальнення та функцій професійної діяльності вчителя. Теорія про "зону найближчого та актуального розвитку" за Л. Виготським є спільним теоретичним підґрунтям. Визначено, що вітчизняні дослідження (О. Пометун, Л. Пироженко, О. Мазко та ін.) ґрунтуються на зарубіжних теоретичних напрацюваннях щодо кооперативного навчання.

Доведено, що успішна підготовка вчителів-філологів до використання кооперативних технологій вимагає реалізації системно-структурного, компетентнісного, особистісно орієнтованого та культурологічного підходів у контексті гуманістичної освітньої парадигми.

Уточнено зміст кооперативного навчання в структурі дослідження, виокремлено його провідні компоненти, дидактичні принципи, типи організації груп кооперативного навчання. Проаналізовано класичні кооперативні технології та обґрунтовано доцільність їх використання у взаємозв'язку з технологіями "змішаного" та "перевернутого" навчання, а також технологією кооперативного викладання з метою забезпечення ефективної професійної підготовки студентів-філологів до майбутньої педагогічної діяльності з використанням окреслених технологій.

3. Розроблено структурну модель підготовки майбутніх учителів філологічних спеціальностей до реалізації технологій кооперативного навчання, яка розглядається у вигляді узагальненої системи, що відображає зв'язки між структурними компонентами в підготовці майбутніх учителів-філологів до реалізації кооперативних технологій та перевіряється в процесі педагогічного експерименту. Авторська модель передбачає наявність теоретичного, практичного і результативного блоків та містить взаємопов'язані елементи: мету, завдання, методологічні підходи і принципи, кооперативні

технології, структурні компоненти, форми, зміст, засоби та етапи підготовки, а також критерії, показники і рівні готовності майбутніх учителів-філологів до реалізації технологій кооперативного навчання. Ефективність розробленої моделі перевірено в процесі педагогічного експерименту.

4. Здійснено дослідження рівня сформованості готовності майбутніх учителів-філологів до реалізації технологій кооперативного навчання. Доведено, що готовність – це складне соціально-психологічне утворення, яке містить у собі комплекс індивідуально-психологічних якостей особистості і систему професійно-педагогічних знань, умінь, навичок, які в результаті фахової підготовки формують професійну компетентність майбутніх учителів-філологів. До складу готовності майбутніх учителів-філологів до реалізації технологій кооперативного навчання віднесено відповідні компоненти (мотиваційний, знаннєвий, операційно-діяльнісний, особистісний, рефлексивно-оцінювальний), критерії (мотиваційно-цільовий, професійно-змістовий, діяльнісно-технологічний, професійно-особистісний, рефлексивний), показники та рівні (низький, середній, достатній, високий).

5. Здійснено апробацію авторської моделі, впроваджено авторські методичні рекомендації "Кооперативні технології у професійно-педагогічній підготовці майбутніх учителів-філологів", на яких базується факультативний курс "Професійна підготовка вчителів-філологів до реалізації технологій кооперативного навчання". Ефективність та доцільність їх використання доведено експериментально, про що свідчать результати сформованості достатнього та високого рівнів готовності в експериментальних групах. Достовірність результатів підтверджено за допомогою методів математичної статистики.

Представлена робота не претендує на вичерпне вирішення всіх аспектів досліджуваної проблеми. Отримані результати свідчать про необхідність подальшого поглибленого теоретичного та практичного вивчення технологій кооперативного навчання з метою забезпечення ефективного викладання філологічних дисциплін. Подальшого вивчення потребують: питання більш ґрунтовного навчально-методичного забезпечення, розробка концептуальних засад розвитку он-лайн підтримки кооперативного та колаборативного навчання, і, відповідно, створення вітчизняного програмного забезпечення для реалізації "змішаного" та "перевернутого" навчання з використанням класичних кооперативних технологій, розробка методичних рекомендацій забезпечення процесу вивчення фахових дисциплін студентами непедагогічних спеціальностей з використанням інноваційних кооперативних технологій.

Наукові праці, в яких опубліковані основні результати дисертації

1. *Байда М. В.* Використання технологій кооперативного навчання в контексті гуманістичної парадигми освіти: постановка проблеми / М. В. Байда //

Вісник Луганського національного університету ім. Т. Шевченка / [Гол. ред. – докт. пед. наук, проф. Курило В. С.]. – Луганськ, 2009. – № 23 (186). – С. 24–28.

2. *Байда М. В.* Можливості використання технологій кооперативного навчання в процесі підготовки майбутнього вчителя / М. В. Байда // Наукові записки. Серія Психолого-педагогічні науки (Ніжинський державний університет імені Миколи Гоголя) / [за заг. ред. проф. Є. І. Коваленко]. – Ніжин : Видавництво НДУ ім. М. Гоголя, 2009. – № 3. – С. 233–235.

3. *Байда М. В.* Виховний потенціал технологій кооперативного навчання / М. В. Байда // Теоретико-методичні проблеми виховання дітей та учнівської молоді : зб. наук. праць. – Кам'янець-Подільський : Видавець ПП Завойленко Д. Г., 2011. – Вип. 15. – Книга 1. – С. 178–185.

4. *Байда М. В.* Підготовка майбутніх педагогів до організації навчання в різних типах кооперативних груп / М. В. Байда // Гуманізація навчально-виховного процесу : зб. наук. праць / [за заг. ред. проф. В. І. Сипченка]. – Слов'янськ : СДПУ, 2011. – Спецвип. 7. – Ч. I. – С. 10–17.

5. *Байда М. В.* Психолого-педагогічні аспекти кооперативного навчання як творчої групової діяльності / М. В. Байда // Науковий часопис НПУ ім. М. П. Драгоманова. Серія 16. Творча особистість учителя: проблеми теорії і практики : зб. наук. праць / [ред. кол. : Н. В. Гузій]. – К. : Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2011. – Вип. 14 (24). – С. 156–160.

6. *Байда М. В.* Експериментальна перевірка методики підготовки майбутніх учителів-філологів до реалізації кооперативного навчання / М. В. Байда // Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка. – 2012. – № 66. – С. 132–136.

7. *Baida M.* Content analysis of terms "Cooperative learning" and "Collaborative learning" / M. V. Baida // *Paradigmata Poznani. – Sociosfera. – Prague, Czech Republic. – 2014. – № 2. – P. 252–257.*

8. *Байда М. В.* Модель підготовки майбутніх учителів філологічних спеціальностей до реалізації технологій кооперативного навчання / М. В. Байда, О. Є. Місечко // Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка. – 2015. – № 3 (81). – С. 140–145.

9. *Байда М. В.* Використання класичних технологій кооперативного навчання на змішаних та перевернутих заняттях у процесі фахової підготовки вчителів-філологів / М. В. Байда // Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка. – 2015. – № 4 (82). – С. 84–88.

Опубліковані праці апробаційного характеру

10. *Байда М. В.* Ефективність використання технологій кооперативного навчання у вищій школі / М. В. Байда // Наука. Образование. Технологии – 2010 [Текст] : матер. III Междунар. научн.-практ. конф., 21–22 окт. 2010 г., Барановичи, Респ. Беларусь / [редкол. : А. В. Никишова (гл. ред.) [и др.]. – Барановичи : РИО БарГУ, 2010. – С. 63–65.

11. *Baida M. V. Cooperative Learning Techniques as a Form of Group Work in Higher Education / M. V. Baida // "English Learning in the Context of Life-long Education" : XIV Нац. конф. за спр. Міжн. орг. TESOL-Ukraine : тези доп. – 80 Min./700 MB. – Рівне : Рівн. держ. гуманіт. унів., 2010. – 1 електрон. опт. диск (CD-ROM); 12 см. – Систем. вимоги : Pentium, 32 Mb RAM; Windows 95, 98,2000, XP; MS Word 97–2000. – Назва з контейнера.*

12. *Байда М. В. Кооперативне навчання в структурі гуманістичної парадигми освіти / М. В. Байда // Формування професійної компетентності майбутнього вчителя засобами інноваційних технологій : зб. наук. праць / [за заг. ред. Л. В. Калініної, О. Є. Антонової]. – Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2011. – Вип. 7. – С. 53–54.*

13. *Baida M. V. Cooperative Learning in Language Teacher Training Process / M. V. Baida // Current Studies in English: Linguistics and Methodology Perspectives : XVI Міжн. конф. TESOL-Ukraine, 2011 р. : тези доп. – Кам'янець-Подільський : ВПП "Апостроф", 2011. – С. 22.*

14. *Байда М. В. Організація процесу підготовки майбутніх учителів-філологів до роботи в умовах кооперативного навчання / М. В. Байда // Дослідження молодих учених у контексті розвитку сучасної науки : матер. Всеукр. наук.-практ. конф. (20 квітня 2011 р.) / МОН України, ГУОМ КМДА, Київськ. ун-т ім. Бориса Грінченка та ін. / [за заг. ред. Огнев'юка В. О.]. – К. : Київськ. ун-т ім. Бориса Грінченка, 2011. – С. 22–24.*

15. *Baida M. V. Keys to success in cooperative learning classroom / M. V. Baida // English in Globalized World : зб. наук. праць (англ. м.). – Кам'янець-Подільський : ВПП "Апостроф", 2012. – С. 11.*

16. *Baida M. V. Blending content-based instruction and cooperative learning in a language classroom / M. V. Baida // The global English teacher: improving what works and fixing what doesn't : зб. наук. праць (англ. м.). – Кіровоград, 2014. – С. 52.*

17. *Байда М. В. Критерії та показники сформованості умінь компетентного використання кооперативного навчання майбутніми учителями-філологами / М. В. Байда // International scientific-practical conference of teachers and psychologists [Text] : materials of proceeding of the International Scientific and Practical Congress. Prague (Czech Republic), the 8th of May. – Publishing Center of the European Association of pedagogues and psychologies "Science". – Prague, 2014. – Vol. 1. – С. 106–110.*

18. *Baida M. V. Using Interactive online dashboard Padlet in the structuring blended cooperative learning in higher education / M. V. Baida // Сучасні комунікативні методи навчання англійської мови : матер. Всеукр. наук.-метод. конф. – Житомир, 2014. – С. 89–91.*

19. *Baida M. V. Collaborative Learning as a means to Develop 21 Century Skills / M. V. Baida // TESOL-Ukraine: New Vistas of Research and Teaching : зб. наук. праць (англ. м.). – Черкаси : ФОРМ О. М. Третяков, 2015. – С. 115–116.*

20. *Байда М. В. Інноваційні елементи моделі підготовки майбутніх учителів-філологів до використання кооперативного навчання / М. В. Байда // Інноваційний розвиток вищої освіти: глобальний та національний виміри змін : матер. II Міжнар. наук.-практ. конф. (26–27 березня 2015 року, м. Суми). – Суми : Вид-во СумДПУ ім. А. С. Макаренка, 2015. – Т. 1. – С. 194–196.*

21. *Baida M. V. Flipping the cooperative classroom by means of TED-ed resources / M. V. Baida // Modern Communicative Methods of Teaching English. All Ukrainian Scientific and Methodological Conference (October 30, 2015). – Zhytomyr : ZSTU, 2015. – P. 46–47.*

Опубліковані праці, які додатково відображають наукові результати дисертації

22. *Baida M. V. Communicative language teaching in a Ukrainian cooperative learning classroom: personal observations / M. V. Baida // TESOL – Ukraine seminar "Innovative methods in teaching English in higher and secondary education", Kharkiv (May 25–26, 2015). – Kharkiv : O. M. Beketov KNUUE in Kharkiv, 2015. – P. 300–302.*

АНОТАЦІЇ

Байда М. В. Підготовка майбутніх учителів філологічних спеціальностей до реалізації технологій кооперативного навчання у професійній діяльності. – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук зі спеціальності 13.00.04. – теорія і методика професійної освіти. – Житомирський державний університеті імені Івана Франка, Житомир, 2016

Проаналізовано стан досліджуваної проблеми в педагогічній теорії та практиці, розкрито наукові підходи до визначення змісту та структури окресленого феномену. Здійснено аналіз базових понять дослідження.

Теоретично обґрунтовано та експериментально перевірено ефективність авторської моделі шляхом упровадження у навчальний процес навчально-методичного забезпечення та факультативного курсу "Професійна підготовка вчителя-філолога до реалізації технологій кооперативного навчання".

Обґрунтовано структуру, критерії та показники готовності майбутніх учителів-філологів до реалізації технологій кооперативного навчання.

Проаналізовано результати педагогічного експерименту, які свідчать про належний рівень сформованості готовності майбутніх учителів-філологів до реалізації технологій кооперативного навчання.

Ключові слова: професійна підготовка учителя філологічних спеціальностей, професійна педагогічна діяльність, технології кооперативного

навчання, модель формування готовності до реалізації технологій кооперативного навчання.

Байда М. В. Подготовка будущих учителей филологических специальностей к реализации технологий кооперативного обучения в профессиональной деятельности. – Рукопись.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата педагогических наук по специальности 13.00.04 – теория и методика профессионального образования. – Житомирский государственный университет имени Ивана Франко, Житомир, 2016.

Диссертационная работа представляет теоретико-экспериментальное исследование проблемы профессионально-педагогической подготовки будущего учителя-филолога к использованию технологий кооперативного обучения.

Осуществлен анализ категориально-понятийного аппарата проблемы исследования ("подготовка будущих учителей", "готовность к профессиональной деятельности", "учитель филологических специальностей (учитель-филолог)", "кооперативное обучение", "технологии кооперативного обучения"), выделены общие и отличительные признаки основных понятий, их иерархическая связь.

На основе анализа теоретических работ современных исследований и в результате проведенного контент-анализа сформулировано определение кооперативного обучения как вида учебной деятельности и учебной стратегии, основанной на совместной работе в режиме малой группы, отличительной чертой которой является сотрудничество всех членов группы с целью взаимопомощи в процессе обучения, оптимизации интеракции (общения) и развития умений сотрудничества. Исследуя особенности профессионально-педагогической подготовки будущего учителя-филолога в русле деятельности с использованием кооперативного обучения, определены компоненты, которые наиболее полно характеризуют личность будущего учителя-филолога, а именно: мотивационный, содержательный, операционно-деятельностный, личностный и рефлексивно-оценочный.

Научно обоснована и разработана модель профессионально-педагогической подготовки будущего учителя-филолога к применению кооперативных технологий. Модель рассматривается как целостная система взаимосвязанных элементов, создающих устойчивое единство.

Теоретический блок модели состоит из научных подходов, принципов, теории кооперативного обучения. Практический – из кооперативных технологий, форм, содержания и основных этапов внедрения модели. Результативный – из структурных компонентов, критериев и показателей готовности. Установлено, что результатом разработанной структурной модели

является соответствующий уровень готовности будущего специалиста к использованию технологий кооперативного обучения в будущей профессиональной деятельности. Эффективность модели доказана экспериментально путем внедрения в учебный процесс методических рекомендаций и авторского факультативного курса "Профессиональная подготовка учителя-филолога к реализации технологий кооперативного обучения".

Ключевые слова: профессиональная подготовка учителя филологических специальностей, профессиональная педагогическая деятельность, технологии кооперативного обучения, модель формирования готовности к реализации технологий кооперативного обучения.

Baida M. Training of prospective teachers of philological specialities to implementation of cooperative learning techniques in professional activities. – Manuscript.

Thesis for a candidate degree in Pedagogical sciences by speciality 13.00.04 – Theory and Methods of Professional Education. – Zhytomyr Ivan Franko State University. – Zhytomyr, 2016.

The thesis examines a problem of prospective teachers of philological specialities training to implementation of cooperative learning techniques in professional activities.

The state of the problem under consideration is reviewed in the educational theory and practice, basic research terminology is specified, the structure of the professional pedagogical training of prospective teachers-philologists is grounded.

The scientific approaches to defining the given phenomenon's content are disclosed. The model of prospective teachers of philological specialities training to implementation of cooperative learning techniques in professional activities is worked out; its efficiency is proved experimentally on the basis of implementing its fundamentals in the educational process by means of the developed educational-methodological tasks and author's course "Teachers-philologists professional training to implementation of cooperative learning techniques".

Basic results of experimental work are introduced in the educational process of higher educational establishments in Ukraine; further development of the researched problems is defined.

Key words: professional training of teachers of philological specialities, professional teaching activities, cooperative learning techniques, model of readiness to implement cooperative learning techniques.

Підписано до друку 26.01.16. Формат 60x90/16. Папір офсетний.
Гарнітура Times New Roman. Друк різнографічний.
Ум. друк. арк. 0.9. Обл. вид. арк. 0.9. Наклад 100. Зам. 692.

Віддруковано з готових оригіналів-макетів автора у
Житомирському державному технологічному університеті
вул. Черняхівського, 103, м. Житомир, 10005
Свідоцтво про внесення до
Державного реєстру суб'єктів видавничої справи
ЖТ № 08 від 26. 03. 2004 р.